

VEČERNI LIST

Cene po poštni
za celo leto . . . 8 00—
za pol leta . . . 4 00—
za tretje leto . . . 12 00—
za 1 mesec . . . 1 00—
Za Ljubljano mesечно 7 00—
za tujostvo mesечно 8 00—
Vrednitišvo in vprava:
Kopitarjeva ulica št. 6
Uredn. tiskov. list. 30

Posamezna številka 60 vin.

NEODVIŠEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Delavec in politične struje.

Kraljestvo, ki je samo zoper sebe, bo razdejano. Tako tudi narod, tudi ljudstvo. Narava in Tisti, od katerega je narava, zarja, da se narodi in ljudstvo ne uničujejo med seboj, ampak izpopolnjujejo. Ljudstvo in kakor družina. Družina, v kateri vleče vsak na svojo stran, bo kmalu zgotovila s svojimi gospodarstvom; še prej pa, če en član družine dviga sekuro zoper drugega družinskega člana. Člani družine drug drugega potrebujejo.

V družini, ki ji pravimo ljudstvo, so ti družinski člani delavski stanovi. Če ti industrijski delavec ne naredi žlice, jo moraš sam, ali je pa nimaš. Če delavec kmet ne preorje njive, jo moraš sam ali pa si brez kruha. Če delavec lončar-obrtnik ne napravi skleda, si brez nje. Delavski stanovi in stroke se potrebujejo in izpopolnjujejo med seboj. Zato tisti, ki jih razpre, ubija vse skupaj. Razpri pa so jih in jih skušajo razpreti med seboj tisti, ki so ustanovili razredne stranke.

Ljudstvo, delavski sloji potrebujejo tudi inteligence, razumnikov, akademikov. Ako oče ne misli za sina, zraste neveden, nepoučen, za mnoga opravila neraben. Kar sta v tem pogledu oče in mati svojim otrokom, to je ljudstvu inteligenca. Ne po krivici hvalijo otroci svoje starše, ki so jih prav poučili. Ne brez vzroka tarnajo otroci, če jih roditelji niso nič poučili. Najhujše pa je, ko jih slisiš preklinjati lastne vzgojitelje, ker so jih vzgojili napak in za zlo.

Inteligenca, ki je razklala svoje ljudstvo, je tak vzgojitelj. Razklala ga je s tem, da je napravila razredne stranke, najsi so se imenovane »Narodno socialna« ali »samostojna kmetiška« ali »socialdemokratska« ali »komunistična«, ali ona najbolj čudna, od katere izvira prvi dve, v kateri se zbirajo razne hladne ljudske pijavke in ljudski nasilniki — od Heinovih časov se to ne da več zatajiti — stranka, ki si je naredila lažljivo ime »demokratska«. Vsi ti, ki navdihujejo te stranke, govore z bolj ali manj jasnimi besedami ljudstvu: »Le vsak sekuro v roke in pobijajte se med seboj! Ne odnehaj, dokler ne boš ti na vrhu!« V resnici pa tem zlim duhovom ni na tem, da bi bil na vrhu delavec ali kmet ali obrtnik ali sploh kdo, ki hoče živeti ob poštenem poklicu, ampak da bi bili na vrhu oni in da bi davili in skubli svoje ljudstvo, kakor na primer s postavo o »radu in redu« in izvoznici.

Naj človek gleda okoli kakor hoče, priznati mora, da gre samo ena stranka v volivni boj ne s sekuro, ampak z geslom, da naj državo in ves svet ureja pravica in ljubezen, to je Bog. Ta stranka je Slovenska Ljudska Stranka.

Iz ljudi obstoji. V kolikor so ljudje pomanjkljivi, je tudi ona. A vendar njena roč je prava. Ljudskih del. slojev ne uči, naj se koljejo med seboj, ampak naj se uredijo po delu in strokah, povedo svoje zahteve in potrebe, stopijo v imenu socialne pravičnosti pred javnost in vsak poštenjak jih mora podpirati. Odstopiti jim mora mesto pri državni mizi, ki jim gre.

Inteligenca, ki tako uči in vodi svoje ljudstvo, je njegov varuh. To je tista inteligenca, ki ni zavržla križa. Ta inteligenca uči, da naj bodo izločeni iz ljudskih, političnih in javnih vrst samo sleparji, oderuhi, lenuhi in nasilniki.

Delavstvo, ki se je že organiziralo v »Delavski zvezi« in ki hoče stopati to pot, ki jo začrtava program krščansko-družabne misli Ljudski Stranki, pomaga, da vrnemo vzor družabnega življenja.

Stranke stopajo v volivni boj. Vse imajo v rokah sekire — ta sekira je zahteva po diktaturi. Samo ena dviga orožje, ki se mu pravi krščansko načelo ali konkretno povedano: Kristus.

POGREB BOROVIČA.

LDU Dunaj, 26. oktobra. (DKU) Danes popoldne je bil ob najmnogobrojnejši udeležbi najširših krogov pogreb maršala Boroviča na centralnem pokopališču.

Komunisti in socialisti med seboj.

Komunist Toman na Dunaju je v svojem časopisu »Rdeči prapor« očital socialističnemu deželnemu poslancu Duda, da je na Ruskem v Jekaterinoburgu poneveril veliko vsoto denarja, potem ubežal, da so ga pozneje vjeli in zaprli. Duda odgovarja v listu »Enakost«, da je sovjetska vlad avsak mesec za agitacijo poslala 70.000 K in da je Toman te denarje pograbil in ubežal z njimi. — V Kromerizu so

v občinski seji očitalu socialistu judu Waservogel, da je odborniško mesto izrabil v svoji dobiček. Rdeči jud ne sme več prisostvovati občinskim sejam. — V Špemsu so pred tedni zaprli več meščanov med njimi socialističnega voditelja, ker so se pregrešili nad nedoletno mladino. Rdeči voditelj je ovadil, da se reši, vse sokrivce nenrvnih dejanj sodišču.

Obupen klic ruskega delavstva.

V Evropo je dospel obupen klic ruskih tiskarskih delavcev na pomoč proti boljševiškem nasilju. Oklic, ki ga priobčuje »Arbeiter-Zeitung«, pripoveduje:

Edina strokovna organizacija, ki se je do zadnjega ustavljala komunistični diktaturi in ostala samostojna, je bila strokovna organizacija moskovskih tiskarskih delavcev. Sovjetske oblasti so jo neprestano preganjale, vendar je ostala trdna. Ko so bili letošnje poletje prišli v Rusijo angleški delavski delegati, so priredili moskovski tiskarski delavci shod, na katerega je prišlo 4000 delavcev. Tu je bila sprejeta resolucija, ki je izražala razne pritožbe proti državnemu režimu. Zdej so boljševiki organizaciji prisegli pogin. Stavca Cahareva, ki je resolucijo baje tiskal, so vrgli v ječo, proti organizaciji pa uvedli v javnosti najhujši boj. To jim je bilo tem lažje, ker imajo javno mnenje monopolizirano.

»Lagali so in obrekovali — nadaljuje oklic — brez sramu. V noči od 17. na 18. junija so končno zaprli vse člane upravne centralne tiskarske organizacije in vse tiste, ki so opravljali kako odgovorno službo v organizaciji. Uteklo je le nekaj tovarišev, ki so se bili skrili. Naslednje jutro je vladno vojaštvo zasedlo prostore organizacije in odvedlo v ječo vse, ki niso bili pogodu komunistom. Obenem so izvršili številne hišne preiskave pri članih društva.

To nasilje je delavstvo skrajno ogorčilo. Del delavcev je ustavil delo in zahteval oprostitev zaprtih tovarišev. Gospodujoča stranka je nato posegla proti delavstvu po sredstvih, kakršnega bi se ne upala lotiti nobena buržoazija: štrajkujočim je odtegnila živežne nakaznice, kar znači ob sedanjem prehranjevalnem zistemu na Ruskem najkrušnejšo in najnedopustnejšo odredbo. Obenem so zaprli vse delavce, ki so pozivali na štrajk.

Sedaj so boljševiki dosegli svoj cilj: štrajkujoči delavci so morali nazaj na delo in organizacija je prešla v komunistične roke. Pod najhujšim terorjem je moralo ostalo tiskarsko delavstvo grešnejemu odboru izreči »svoje zaničevanje«.

Tako se je pod surovo silo zrušila zadnja trdnjava delavskega prava in delavskih svoboščin. Delavstvu je preostala le še moralna moč, da v evropski javnosti dvigne svoj glas proti nasilju in pozove na pomoč mednarodno delavsko gibanje.

V tem pa posluje sovjetska strahovlada dalje. Člani odbora tiskarske organizacije so bili obsojeni na prisilno delo za 6 mesecev do 2 let. To pa upravnim potom t. j. brez vsakega sodnega postopanja in brez možnosti brambe ali vsklica od strani obsojenih.

Tako se godi delavstvu pod žezlom rdeče III. internacionale.

Stanovanjska beda in vojaštvo.

Delavske rodbine, ki jih je vrglo socialno zlo v kleti, podstrešja, v vagone in na cesto, se nahajajo v skrajnem obupu. Mraz je, obeta se huda zima, tisoči brezpravnih članov delavskih rodbin pa so brez strehe, brez peči, brez ležišča. Govedo in konji, drobnica in prašiči imajo toplja bivališča, ljudje, božji otroci, pa so prepuščeni nemili usodi vremenskih in drugih nezd. To so tako žalostno nezdrave razmere, da spreletuje človeka mraz. Kdor se zatopi v

dušo teh ubogih trpinov, temu postane na mah jasno, da je skrajni čas, da obračunamo s kapitalizmom in njegovimi nečloveškimi izrodki. Še žalostnejše od tega pa je dejstvo, da so se dobili pri nas ljudje z dr. Tavčarjem in Kukovcem na čelu, ki so onemogočili na zdravi podlagi pričetno stanovanjsko akcijo dr. Gosarja, ki je hotel priskočiti najbednejšim v najhujši sili na pomoč, povdarjajoč, da ima vsak član človeške družbe pravico do eksistence, tudi delavec in cestni pometaj, povdarjajoč, da vsako premoženje nalaga dolžnosti do družbe in da niso pravični dohodki iz premoženja brez dela. Celotna človeška družba je več kot par bankirjev in mogotcev, zato bo naša skrb za tisoče bednih delavcev prva in največja naloga. Stanovanjski akciji dr. Gosarja so liberalni mogotci podložili cokljo, zato ni upati na uspešno rešitev stanovanjskega vprašanja, dokler bo sedel v Belgradu kapitalist dr. Kukovec, v Ljubljani pa njegov eksponent starokapitalističnega naziranja dr. Ravnihar, ki je dosedaj pokazal malo smisla za socialno politiko. Ker so volitve pred durmi in ker vse kaže, da je v Jugoslaviji odzvonilo brezmejnemu gospodarstvu demokratske buržoazije, obstoja upravičena nada, da pride decembra t. l. v ministrstvo za socialno politiko mož, ki se bo drugače zavzel za jugoslovanski proletarijat kot pa se je to godilo do sedaj. Upajamo, da napoči zatiranemu delavstvu zarja.

Danes bi opozorili le na eno dejstvo, ki bistveno pomnožuje stanovanjsko mizerijo. To je militarizem. V Ljubljani imamo sledeče vojašnice: Domobrnsko (dve), šentpetersko, belgijsko, topniško, Nuškovo in državno žrebčarno na Selu. Poleg tega zavzemajo dravska divizija v prostorih kazine, pukovska okružna komanda na Poljanski cesti in komanda mesta na Dunajski cesti velike prostore, da ne omenjam raznih vojaških skladišč in drugih ubikacij! Nimamo sicer nobenih statističnih podatkov, gotovo pa je, da je vojaška posadka v Ljubljani brez potrebe izredno velika in da je nastanjenega ogromno častništva po civilnih stanovanjih. Oficirji, zlasti štabni, zavzemajo precejšnje število ljubljanskih stanovanj. In to oni oficirji, ki so danes visoko in tako dobro plačani, da bi skoraj celo zaklet antimilitarist pripasal bridko sabljo in se javil v jugoslovansko armado. Delavec pa, ki zasluži komaj za sol in štruco kruha svoji družini, mora prezebiti po vagonih, kletih in podstrešjih. Ako se imenujejo velika poslopja, ki smo jih našli gori, vojašnice, potem naj stanujejo v njih vojaki. Vojak ni samo prostak, marveč tudi častnik in ekselencen general! Če mora prostak v kasarno, zakaj naj bi general ne šel, zlasti danes, ko vlada tako veliko pomanjkanje stanovanj. Militaristi krog »Naroda« in »Jutra« bodo ugovarjali, da je v Ljubljani, ki stoji krog in krog obdana od državnih sovražnikov, potrebna močna garnizija, da so vojašnice itak prenapolnjene in da ječi vojaštvo prav tako pod težo stanovanjske bede kot kateri drugi stan. Mi temu ne ugovarjamo, ker so ti razlogi gotovo važni, smo pa zato, da naj potem država za vojaštvo takoj zida! Država naj zida! Tako so kričali milijonarji. Mi smo njih krič zavrnili zato, ker je prva dolžnost onih, ki premorejo toliko, da žive od dohodkov brez dela, da si sami postavijo stanovanja v korist onih, ki kaj takega absolutno ne znorejo. Kaj drugega je militarizem v zvezi s stanovanjskim vprašanjem. Ker država nujno potrebuje vojaštvo in ker ga ne more primerno nastaniti po svojih lokalih, je njena dolžnost, da zida. Kar ona sezida, to ji ostane. Oficirji, gene-

rali, vojaški uradi in vse to spada v vojašnice. Ako v njih ni prostora, naj država zida! Bedno delavsko ljudstvo ima dovolj mraza, dovolj stradanja, dovolj boleznij. Tudi delavec bi rad položil svoje od dela utrujene ude na mehko ležišče.

Pomoči iz Belgrada v teh dveh letih, ko so tako cvetela in zelenela kapitalistična drevesa, ni bilo pričakovati. Sedaj pa ima delavstvo besedo. S svojimi glasovi si bo pisalo vstajenje ali smrt. V smrti liberalizma in kapitalizma pa je danica novega družabnega reda, krščansko-socialnega, vstajenja in odrešenja potapljalovega delavskega ljudstva. V boj za politično, gospodarsko in versko svobodo jugoslovanskega proletarijata!

Naše stranke.

Različne stranke so plod različnih kulturnih, gospodarskih in političnih naziranj. Tako je proglasil liberalizem svobodo misli in svobodo konkurence ter rodil svobodomiselstvo, ki proglašava vero za zasebno stvar, rodil v svojih posledicah desorganizacijo konsumna in produkcije v kapitalističnem družabnem redu, in nosi glavno in največjo odgovornost za slabe posledice socialnega zla, ki grozi v vedno menjajočih in ponavljajočih se socialnih revolucijah s propastjo človeške družbe. Marksizem, doslednejši sin liberalizma, je jasno in javno zavrgel vero v Boga in njegovo postavo ter proglasil edino-le tvar in dobro na tej zemlji za deset božjih zapovedi, zato ga imenujemo materialistični marksizem. Njegove ideje je prevzela deloma socialna demokracija, deloma komunisti, poslednji so se bolj radikalizirali. Liberalizem pojemlje. Izgubil je idejno ozadje. Zato se nahaja v polnem teku razkroja. Njegovi nekdanji pristasi postajajo malodušni, mlajši člani pa prestopajo v socialdemokratski ali pa v komunistični tabor. Močan je liberalizem samo še v toliko, v kolikor ga vzdržuje zunanja sila: časopisje in gospodarska podjetja, vse skupaj podpirano od velekapitala, največ seveda židovskega. Ker je ni sile nad silo ideje, je jasno, da je zapisan liberalizem smrti, kajti idejna plat tega je že zdavna otemnela.

Socialna demokracija, ki je na eni strani pridigovala masam brezobzirni boj proti kapitalizmu, na drugi strani pa se vezala z njegovim najhujšim zagovornikom in predstaviteljem, liberalizmom, ugaša. Evropski delavec se je preklal na dvoje, razcepil se je v socialpatriote in komuniste ter se bje med sabo. Tretja, Ljeningova internacionala je prešla v napad, prevzela je inicijativo, socialna demokracija pa se le brani in umika korak za korakom s pozorišča. Tako v Rusiji, Nemčiji, Ogrski, Jugoslaviji in drugod. Ves njen uspeh tiči v tem, da je vzela delavstvu vero v Boga in posmrtnost, da mu je iztrgala človečanska čustva iz duš, ga vrgla v naročje mrzlega materializma in ga prepustila samega nemili usodi, ko so si njeni voditelji zagotovili topli in dobra korita. Socialna demokracija se umika.

Čisto naravno je, da je preskočilo varano in ogoljufano delavstvo ob prvi priliki v komunistični tabor. Na eni strani ga je navduševala moč ruskega boljševizma, ki je kluboval dosedaj vsem mahinacijam velekapitalistične antante in zapadnega laži-demokratizma, na drugi strani pa mu komunizem obeta potomčasne diktature odpravo razrednega razmerja in upeljavo suverene ljudske volje, kjer ne bo razlike med posedujočimi in nemančli, kjer si bodo ljudje med sabo samo bratje, kjer bo imel vsak posameznik enako dolžnost do dela in enako pravico do uživanja zemeljskih dobrin. Komunisti imajo proti sebi vse stranke. Liberalne vlad tega, ker se tresejo za svojo krivično pridobljeno kapitalistično posest, socialno demokratsko zato, ker ne odobrava načina revolucije, potom katere se hoče uveljaviti in zasidraiti komunizem.

S komunizmom — kakor tudi z ostalimi strankami — stoji dalje v našta v rnejšem boju krščansko-socialistična struja. Ta zameta liberalno svobodomisel-

stvo kot vogelni kamen kapitalizma, zameta marksistični materializem kot edino zveličavno vero v popolno srečo na tem svetu, ki je nikdar bilo ni, je ni sedaj in je ne bo nikoli in hoče v okviru krščanske pravičnosti in ljubezni, v okviru solidarnosti načel ustvariti socialistični družabni red, v katerem bodo koristi posameznikov podrejene koristim človeške družbe, v katerem bo delo merilo med poedinci, v katerem bo določena minimalna in maksimalna meja med imetjem itd. Zato povdarja predvsem prenovitev poedincev v Kristusu, zato pridiguje in praobrazuje človeške duše, prepoje s strupenimi idejami svobodomiselnosti, kapitalizma in marksizma in prehaja že v najostrejši napad proti obstoječemu družabnemu redu na gospodarskem polju. Njen prvi namen je, izruvati v lastnih vrstah izrodke kapitalizma, preiti v generalni naskok proti kapitalizmu, potem pa se pomeriti v odločilni bitki s komunizmom, ki je njen edini resni in stvarni nasprotnik. Ta radikalna struja se ojačuje in množi dan na dan, je dosegla lepe uspehe v Nemčiji in je vrgla ob tla socialne demokrate v Avstriji. Delavec je videl, da mu je marksizem sicer vzel vero v Boga, nadomestka pa mu ni mogel dati nobenega. Zato se vrača h Kristusu in prestopa kot vnet bojovnik v krščanske vrste. Kdor ima le nekoliko vpogleda v bodočnost, bo vedel, da ni daleč dan, ko se zruši kapitalistični malik in ko si bosta stala nasproti v boju samo še dva ekstrema: Komunizem in krščanski socializem. Tedaj se bosta udarili dve ideji: Ideja Kristova in ideja materialistična. Mi vemo: On bo zmagal, ki je počelo pravice in lju beznosti. Zato gremo s hladnim pogledom mimo JDS, SKS in NSS, ki se bodo zrušile s kapitalizmom vred prej ali slej v prah, da ne bo ne duha ne sluha o njih. Želimo pa si dneva, ko se udarimo s sedanjim sovražnikom krščanstva s komunizmom. Boj bo ljut in vroč. Ljudstva krščanska! Pripravite se, da boš močno! Ko izvojuješ še to zmagajo, potem bo en hlev in en pastir. Na delo krščansko! France Ž.

ANGLIJA IN NEMCIJA.

LDU Berlin, 26. oktobra. (Wolff) Angleška vlada izjavlja v noti, da, ako Nemčija ne bo izpolnila svojih obveznosti po odstavku 8 mirovne pogodbe, ne namerava uporabiti svoje pravice do zaplembe imovine nemških državljani.

URAD ZA PROUČAVANJE FINANČNIH VPRAŠANJ.

LDU Bruselj, 26. oktobra. (Havas) V svetu zveze narodov je Burgeois podal poročilo o uspehih bruseljske finančne konference. Sklenilo se je ustanoviti stalen urad za proučevanje finančnih vprašanj.

Politične novice.

Samostojni v paradi v Kamniku. V nedeljo, dne 24. t. m. so imeli v Kamniku samostojni kmetje svoj tabor na glavnem trgu. Tabori ali shodi na tem trgu so precej privlačni, ker stoje ob nedeljah po maši na trgu domači moški, kakor okoličani. Take prireditve jim nudijo vsaj nekaj spremembe. Toda v nedeljo smo imeli pravo pustno popoldne. Pripeljalo se je enajst okinčanih vozov, dekleta v narodnih nošah, na enem vozu so se predstavljali v turških oblekah celo hrabri Skaručani, tudi občinskega tepčka ni manjkalo. Na shodu so govorili: otvoril ga je kmet (orožnik v pokloju) Zihel, govoril in predsedoval mu je kmet Kušar, ki je razkrinkal klerikalno SLS, ki da je kmetu zelo škodovala, samostojna pa bo kmetu vzdignila na ono mesto kot mu gre kot prvemu v državi. Nato se je oglašil samostojni kandidat Pucelj, po poklicu mesar in gostilničar na Dolenjskem, ki je liberalce omenil s par besedami, a ves nadaljnji govor je bil posvečen klerikalcem in — susteršču. Govoril zna dobro, debel in masten je tudi, tako da, ako bo izvoljen, bo v ustavodajni skupščini tudi kaj zalegel. Za njim je govoril še obrtnik Ogrič, baje iz Novega mesta. Kot obrtnik se pridružuje samostojni, drugje ne najde zatočišča. Za Ogričem pozove Kušar še druge k besedi, ker se pa nihče ne oglasi, je zaključil shod, ko se je še prej znesel (gotovo nad klerikalci) nad tistimi, ki se niso hoteli oglašiti k besedi. Po shodu, pred katerega začetkom je seveda pridno svirala domžalska godba, se je razvil sprevod z zeleno in slovensko zastavo, z vozovi in udeleženci sprevoda, ki jih je bilo z onimi na vozovih skupaj nekaj čez tristo. Na vse gledalce je napravil ta shod en sam vtis, da je namreč škoda onih poštenih ljudi, kmetov, da se pustijo od liberalcev tako za nos vlačiti in si jemati ugled pri svojih zavednih tovariših. Da so samostojni kmetje liberalci, je dokaz to, da je vsela v nedeljo zastava na kamniški čitalnici in da so nosili kamniški liberalci zelene znake z napisom za staro pravdo. Gotovo pa je, da bo prava kmetje v samostojni po tej družini še glava bolega, seveda

bo zanje takrat že prepozno. Privoščimo jim razočaranje.

Strankarsko-politične razmere v Italiji. Tajnik italijanske Ljudske stranke don Sturza je izjavil zastopniku pariškega lista »Echo de Paris«: Sedanji položaj v Italiji je posledica neodločne notranje in zunanje politike liberalnega meščanstva. Katoličani so predvsem za socialne reforme. Za široke ljudske mase je treba ustvariti mala posestva. Treba je preosnovati sedanje industrijsko obratovanje. Ljudska stranka je za sodelovanje kapitala in dela. Proti socialističnim masam vodi ljudska stranka svoje mase, ki se vsak dan bolj množe. V bodoče bosta v Italiji samo dve stranki: razdiralna socialistična stranka in gradeča Ljudska stranka.

Volivni boj.

Pleši, pleši, črni kos! Tako gode Zerjavova harmonika samostojnežem. Kar je birtov in trgovcev ter podeželskih kapitalistov, vse to se vrtil in suče in pleše. Živijo, zakaj si jo pa vzel?! Toda birtov je konec, premalo jih je. Zato gode Zerjav kmetu in bairtarju: »Pleši, pleši, črni kos! Ti pa odgovarjajo: »Kako bom plesal, ko sem bos?« Zerjav: »Kam pa s' svoje čevlje d'jav?« Odgovor: »Oh, tič žerjov tih je po brau.« — V istini! Še kožo bi slekli demokrate delavnemu ljudstvu, da bi si napravili iz nje glave-rokavice za predpustne bale. Pa ne pojde, vkljub podpori zaslepljenih in v svobodomiselnosti zastrupljenih samostojnih birtov, furmanov in mešetarjev. Slovenci bomo raje zapeli: »Adijo, pa zdrav mi ostani!« —

Kaj je liberalna stranka, pa naj si nastopa pod firmo samostojne kmečke ali narodno socialne, je povedal Ebin Kristan na shodu v Ljubljani. Imenoval jo je stranko faliranih advokatov in frakarjev. Predsednik dunajske narodne vlade socialist Seitz je na shodu v Solnogradu imenoval liberalno stranko mrtvo truplo, s katerim ni mogoče kompromisa. Prepričani smo, da se ne bo nobeden izmed delavcev tako spozabil, da bi na dan volitev oddal svoj glas mrtvi, to je liberalni stranki.

Ko Zerjav zdihuje, se krave smeje. Danes jutraj je slanica padla, pomorila rožice. In še dr. Zerjav je bled postal. Zakaj? Jezi se na dr. Gosarja, ki je dr. Zerjavov volivni program — čujte in strmite svetoviti! — prepisal. Tako piše v »Jutru«: »Tudi govor dr. Gosarja ne prinaša nič odkritejšega. Pri čitanju dobiš utis, da si ga že nekjebral. In res. Dr. Gosar je večinoma prepisal Zerjavov govor.« (Podčrtali mi.) Ta bedastoča se zdi celo »Jutru« tako debelo neumna, da v nadaljnjem pisarjenju proti dr. Gosarju samo dokaže, da je Gosarjev programni govor od Zerjavovega bistveno različen, ker hoče dr. Gosar z obdačenjem zemljiške in kapitalne rente prepričati špekulacijo kapitalistov z zemljišči, ker hoče predvsem obdačiti dohodek iz premoženja brez dela. Že samo to naziranje dr. Gosarja je v takem nasprotju s pojmovanjem dr. Zerjava, večkratnega akcionarja, da nam ni treba prepričati delavstva o gorostasni trditvi »Jutra«, ki se jezi na SLS, ker ne zahteva odprave 8 urnega delavnika in prid obrtnosti ali bolje: v prid liberalnim kapitalističnim mogotcem, veletrgovcem in fabrikantom, ki bi z judovsko pomočjo še naprej radi izjemali komaj še dihajočega slovenskega delavca. Govor Zerjavov in Gosarjev pa sta si podobna samo v toliko, v kolikor imata oba piko na koncu. Razlika pa je ta, da Zerjav brani v celotnem svojem govoru plesnjiv kapitalizem, ki se ga drži kri tisočev tlačnega proletarijata, dr. Gosar pa postavlja temelje krščanskega socializma, polaga mine, ki bodo poglale cel kapitalistični drž. ustroj tako visoko v zrak, da se bo dr. Zerjav dejansko zadel ob luno. »Jutro« se je dotaknilo s svojo trditvijo samo miselno, čemur se ne čudimo, ker bo po stoletni praksi baš danes — polna luna.

Vagoni. Vsi jih poznamo. V mirnem času smo komodno sedeli v njih, ko smo se vozili po svojih opravkih. Sedaj je precej nerodnejše. Šip manjka, marsikaj drugega in prenabito je vedno, ker je preveč verižnikov in delamrznikov, ki se vozijo iz kraja v kraj »postranskih« zaslužkov iskajoč. Najbolj poznajo vagona takozvani vagonarji, one bedne družine, ki morajo leto in dan stanovati po teh tesnih podrtijah, one družine, ki jim je dr. Gosar s stanovanjsko naredbo hotel zagotoviti za zimo še vsaj za silo udobna stanovanja, pa se je uprl sivi Abduraman dr. Tavčar, dr. Kukovec in cela kapitalistična liberalna javnost s podporo socialpatriotov, ki so se salamensko čudno zadržali s pisanjem v svojem glasilu. Kapitalizem ima pri nas še korenine do pekla, sicer bi se stanovanjsko vprašanje rešilo drugače. Treba bo dela, dela, dela in mnogo, mnogo dr. Gosarjev. Ali kaj čujete o tem po vagonih? O, pači Farji farji in dr. Korošec! Laž na laž. O vseh stvareh govore, govore oni, ki imajo rdeče nosove, debele trebuh in zlate ure, ko se vozijo po svojih verižniških opravkih. Volivci! Kadar se vozite po že-

leznicah, kadar čujete laži teh liberalno-samostojnih listov in kapitalistov, tedaj se spomnite na nezno stanje ubogih delavskih rodbin, ki prezebajo po vagonih in vedite, da je bila JDS s priveski Samostojno in »narodno-socialno« ki je onemogočila pravično socialno delo dr. Gosarja.

Gregor Zerjav računa v »Jutru«, koliko mandatov bo dobila SLS v kranjskem in koliko v štajerskem volivnem okrožju. Neglede na desjto, da akcionarji ljubljanskih bank niso posebno vajeni nizkih števil, bi povdarili, da je vsak račun danes, ko prvič nastopamo s proporcionalnim volivnim redom, negotov, kar bi pri večinskih volitvah gotovo ne bilo. Dalje pripominjamo, da nam nedostaja časa za nepotrebno računanje, ker bo podal 28. november t. l. najsigurnejšo bilanco moči ali nemoči SLS. Demokratije in socialisti so že ponovno trdili, da predstavlja SLS danes komaj eno tretjino slov. ljudstva. Mi danes niti tega ne maramo zanikavati, ker je nepotrebno, kajti 28. november je blizu in ta bo najjasnejše pokazal, v katerem taboru je Slovenija. Mi trdim odanes samo eno: število glasov, ki jih bo dobila SLS dne 28. novembra 1920 pri volitvah za konstituanto, bo predstavljalo ono število pripadnikov krščanskih mož, katerih ne odtrga katoliški Cerkev nobena sila, najmanj pa Gregor Zerjav, kateremu je — kot si domišljuje — malenkost, pregnati »klerikalizem« iz Jugoslavije.

Komunistični shod v Križah pri Trzinu je bil v nedeljo v gostilni pri Jaku. Prišla sta dva govornika. Navzočih ni bilo niti deset poslušalcev. Komunisti so se mogli po shodih in številu obiskovalcev prepričati da je tržiški okraj zanje izgubljen. Poskusijo naj svojo srečo drugod. Za krvavi evangelij, ki ga uče komunisti, niso naši ljudje.

Kozel v zeljniku. »Narodna Politika« piše v uvodniku dne 26. t. m. o kmetijskih strankah na Hrvaškem in o reševanju agrarne reforme. Tu pravi med drugim: »Agrarna reforma je najvažnejša pridobitev nove države. Ona bo imela ravno tako dalekosežen pomen, kakor ga je imelo osvoboženje izpod fevdalizma na Francoskem začasa revolucije 1792. l. v srednji Evropi 1848. l. in v Rusiji 1862. l. Agrarna reforma ustvarja na tisoče novih kmetijskih eksistenc, od njenega izvrševanja je odvisno, kakšna vrsta posesti se ustvari v Jugoslaviji — ali mala ali močna srednja posest, da-li posledaj preneha izseljevanje v Ameriko itd.« Nato opisuje list, kako sta obe dotedanji zastopnici kmetijskih interesov na Hrvaškem: Hrvatska zajednica in Radičeva stranka po prevratu prepustili kmetjsko vprašanje in reševanje agrarne reforme demokratom in socialistom. S tem sta spustili kozla v zeljnik: »Posledice demokratskega izvrševanja agrarne reforme so nedogledne, ker je nastala na tem področju agrarna anarhija brez vsakega zakonskega kriterija, kdo dobiva zemljo. Glavni pogoji, da kdo dobi zemljo, je ta, da je pristaš demokratske stranke. Reševanje agrarne reforme je centralizirano v Belgradu, ker agrarna ravnateljstva spadajo pod neposredno kompetenco ministra za agrarno reformo, tako da pokrajinska vlada na njeno reševanje nima nobene ingerence. Agrarna poverjenštva so pa postala glavne agitacijske trdnjave demokratske stranke!« Kmetje — na juriš na te kule!

IZJAVA.

Dne 15. oktobra sva bila dva delavca s Koroškega iz Borovelj v Ljubljani na državni posredovalnici za delo. In tam se nama je reklo, da naj počakava pol ure. Čakala sva pol ure in potem gre tisti uradnik od tistega predala za izučene k telefonu v drugo sobo vprašati in telefonirati na tajništvo kovinarjev, ali rabijo tam strojne ključavnice. Ko se vrne, pa vpraša, kje da sem bil organiziran, in jaz odgovorim da pri Jugoslovanski Strokovni Zvezi. Nato reče: »To je klerikalna stranka.« Odgovorim mu: da sploh ni bilo drugih slovenskih delavcev na Koroškem nego samo naša stranka, ker drugo delavstvo je vse nemškotarsko. In on mi potem reče: »So pa že tam bile takšne razmere!« in mi naredi listek na tajništvo kovinarjev, da greva tje. Tam nama je takoj rekel g. tajnik soc. dem., da se morava takoj v njihovo organizacijo zapisati in dobiva takoj delo v tovarni Tönies.

Ljubljana, 22. oktobra 1920.

Ivan Kranjc, kovinarski delavec, predsednik narodnega sveta za Podlujbelj, Borovlje na Koroškem. — Ivančič Martin, kovinarski delavec.

Dnevne novice.

Socialistične šolske reforme. Avstrijski socialisti so bili začasa svoje vlade napeli vse sile, da vse iz temelja zreformirajo. Tako so ustvarili posebne vrste vojsko s sovjeti, v kateri bi bilo kmalu več svetovalec nego možta. S posebno vneto so se lotili tudi šolske reforme in dr. Glöckl je izdelal popoln načrt za enotno

šolo. Ta načrt je vse dosedanje izkušnje in predanja v šoli prevrgel in uvedel pouk, ki naj bi rešil otroke vsakega najmanjšega duševnega napora in jim podajal vse vednosti v obliki igre in zabave. Proti temu načrtu so dvigali svoj glas vsi resni pedagogi in celo del naučne komisije same se je izjavil proti njemu. Učiteljske organizacije so tudi izražale proti njemu najtežje pomisleke in zahtevale temeljitih izprememb. Te dni je pa splošna konferenca štajerskega meščanskošolskega učitelstva v Gradcu Glöcklov načrt soglasno odklonila. Proti načrtu so glasovali celo vsi socialni demokrati. Učitelji pač najbolje vedo da se s šolo ne sme uganjati politika.

Osemurni delavnik tudi za uradne služe. Večina uradov uraduje po 7 ur na dan. Ves ta čas mora sluga pridno delati, mnogokrat tudi to, kar bi morali drugi hoditi na pošto, dostavljati na vse strani, tako da bi bilo skoraj treba, da bi imel svojega čevljarja. Ko so pa uradne ure pri kraju in ko uradništvo lahko odide, pa mora sluga seva še ostati v uradu, da pomete in očisti uradne prostore, kar da pri večjih uradih mnogo dela. Tudi jutraj je treba najmanj eno uro prej v pisarno, če hoče, da bo do 8. ure vse v redu. Tako pride marsikateri uradni sluga, posebno pri večjih uradih, na deset, pa tudi več delovnih ur. In če ima drugo delavstvo pravico do osemurnega delovnega časa, zakaj bi pa istih pravic ne imeli uradni sluga? Za snazenje uradnih prostorov pa naj se nastavi ženske, ker iste bodo gotovo bolj opravljele to delo, kot pa možki.

Iz Tržiča. Ameriška podporna akcija, ki je preskrbovala skozi več mesecev delavske otroke s kakao, rižem, deloma tudi s kruhom, je sedaj prenehala, ker je bila izčrpana vsa zaloga. Veliko otrok je prejelo od te akcije zimsko obleko, nogavice in trpežno obuvalo. Vse ogromno delo s kuhanjem in razdelitvijo kakao med blizu 300 otrok dan za dnem so vršile s občudovanja vredno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo sestre križarke v dnevnem zavetišču. Pri vsej tej veliki množini otrok je vladal vzoren red. To delo je vestno nadzoroval predsednik krajevne zaščite za dec. g. Pirc. Ti časi so pokazali, kako velike in neprecenljive važnosti je za naš delavski trg in za vso okolico tukajšnje dnevno zavetišče s sestrami križarkami. Zato zasluži zavod vsestransko podporo.

Društvo sv. Jožefa v Trzinu je otvorilo v letošnji sezoni prvo predstavo zadnjo nedeljo. V nabito polni dvorani Našega doma so predstavljali Medvedovo igro »Za pravdo in srce«. G. kaplan Milavec je otvoril sezono s primernim nagovorom, za njim je nastopil pevski zbor pod vodstvom organista s par pesmimi. Igra se na željo občinstva ponavlja in sicer v nedeljo ob pol 8. uri zvečer. Opozarjamo tiste, ki se je niso mogli zadnjič udeležiti.

Umrli je dunajski pomožni škof dr. Herman Zscholke.

Zakon iz vojnega ujetništva. Dunajska sodišča so se te dni pečala z naslednjim slučajem: Dunajski trgovec Oton Kobler se je bil v ruskem vojnem ujetništvu poročil z mlado Ukrajinko in sklenil trajno ostati na Ruskem. Ščasoma pa si je premislil in se letos vrnil na Dunaj, ženo pa pustil v Rusiji. Na Dunaju se je takoj v drugič oženil. Tedaj je pa prišla za njim žena iz Rusije in tožila na priznanje njene prvega zakona. Sodišče je po zaslišanju prič razsodilo, da je Koblerjev prvi zakon veljaven.

Umrli je na Dunaju prof. dr. Anton Weichselbaum, anatom, ustanovitelj zdravilišča Alland in pristaš abstinencnega gibanja.

Kriminološko strokovno visoko šolo za policijsko uradništvo ustanove na Dunaju.

Studenc pri Ljubljani. V deželni umobolnici na Studencu pri Ljubljani so strežaji v nedeljo 24. t. m. pridili dve burki »Trije ptički« in »Rdeči nosovi«, ki sta obe izvrstno uspeli. Med pavzami je neki umobolnik igral harmoniko. Občinstvo, ki je bilo kar natlačeno po dvorani, je imelo obilo zabave.

K težkim obtožbam delegata Jovanoviča. Pred kratkim je delegat Jovanovič izjavil, da so se od slovenske strani na Koroškem vršile razne manipulacije z žilvili, katere so špekulanti iztihnopljali v cono B in tako oškodovali prebivalstvo cone A ter s tem plebisit sam. Stvar se ni pojasnjena. Danes prinašamo »Poslano« Koroške gospodarske družbe v tej zadevi. Naj se obtožba delegata Jovanoviča čimprej vsestransko pojasni.

Ljubljanske novice.

Kongregacija gospodov pri ob. jezuitih ima danes (sreda 27. okt.) svoj običajni shod ob pol 8. uri zvečer. Po shodu posvet predstojništva. Polnoštevno! Voditelj.

Kongregacija delavcev pri ob. jezuitih ima shod v nedeljo 31. oktobra ob pol 3. uri popoldne. Vsi priglašeni, pridite zanesljivo. Voditelj.

Ij Kogojev koncert se bo vršil dne 3. novembra ob osmi uri zvečer v veliki dvorani »Uniona«. Vstopnice se dobijo pred škofojo št. 19, v trgovini Vidmar.

Ij Predstava na Ljudskem odru. V nedeljo, dne 31. t. m. in v ponedeljek, na praznik Vseh svetnikov, se bo ob pol osmi uri zvečer vršila v Ljudskem domu predstava zaloigre »Mlinar in njegova hči«.

Ij Seja Ljudskega odra je danes točno ob 7. uri zvečer.

Ij Osebnost. Za revirnega nadzorika je imenovan Jakob Podbevšek.

Ij Velik vlom v Ljubljani. Trgovca Hrasnik se je peljal v nedeljo nekam na ženitovanje. Ko se je v ponedeljek vrnil nazaj v Ljubljano in je odprl svojo trgovino na Karlovske cesti št. 8, je opazil, da so v trgovini vrata, katera so vodila v Jerančičevo skladišče, vlomljena. Izgledalo je, kakor da so vlomilci prišli skozi okno v skladišče. Vlomilci so odnesli 25 velikih kosov manufakturnega blaga v vrednosti 80.000 K. Gospod revirni nadzornik Ljubljane je s svojimi organi dognal, kdo je vlomil in se je dobilo tudi ukradeno blago, katero se je vrnilo lastniku.

Ij Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju ljubljanske občine javlja, da je umrlo v preteklem tednu 33 ljudi, novorojencev pa je 28. Med umrliimi je 18 tujcev. Griža, za katero je umrl en sam človek, je pojenjala. Za jetiko pa je umrlo 5 ljudi. Vendar pa je obolelo za tifuzom pet, a za grižo šest ljudi.

Ij Razgrajac. Na Scagnettijevi žagi v Ljubljani se je Franc Korošec nekaj napil, nakar se je začel pripraviti s Scagnettijevimi delavci in je skušal udariti zlasti Mohoriča s steklenico in s sekirjo po glavi, kar so pa ostali delavci zabranili. Ob tej priliki je pobil tudi šipe Riharjevi gospej in je vrgel v njo svetilko, ki se je razbila. Poškodoval je tudi Mohoriča na glavi.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

Izredni občni zbor JSZ.

DNE 24. OKTOBRA T. L.

Naš pokret je zasnovan na zdravih solidnih tleh. Krščanstvo je večer temelj, ki daje poročstvo za razvoj. Zato naša mlada organizacija kipi kvišku, še kak teden, in dvajsetstisoč jih bo stalo pod njenim močnim okriljem. JSZ je danes že veča velike mednarodne krščanske strokovne organizacije, njen razmah preko ozkih meja Slovenije pa zahteva kot podlago — močno blagajno. JSZ je prvo načelo, da je v vsem svojem delu neodvisna, vezana le na svoja načela, neodvisna in brez vseh kompromisov. Zato tudi v vsem leži na članah, da jo vzdržujejo, da jo s svojo požrtvovalnostjo dvigajo. Zato se je sezval izredni občni zbor, ki je imel določiti o novih povišanih prispevkih. Občni zbor je bil sklepčen v smislu pravil § 23, drugi odstavek. Na dnevnem redu je bil povisek prispevkov, bolniške podpore in posmrtnine.

Predlagali so se sledeči prispevki: JSZ imej samo tri plačilne razrede. V I. razr. 1.50 K tedensko; v II. razr. 2.50 K tedensko; v III. razr. 3.50 K tedensko; v strokovnem razredu 50 vin. tedensko, Bolniška podpora se za prvi teden ne izplačuje, za nadaljnjo dobo, največ 7 tednov, se plača v I. razredu 1 K, v II. razr. 2 K, v III. razr. 3 krone dnevno. Bolezen mora potrditi kakto verodostojno inesto.

Za posmrtnino znaša mesečni prispevek 1 K, ki daje do petletnim članom pravico do 100 K posmrtnine, nad petletnim 300 kron.

Pristopnina znaša 5 K. Poleg teh podpor nakazuje načelstvo ne izredne podpore.

Ta določila veljajo za posamezne strokovne zveze v toliko, v kolikor to določajo pravila, torej si avtonomne zveze v okviru teh določil določajo svoje posebne določke.

Strokovno glasilo dobivajo vsi člani brezplačno.

Predlogi so bili sprejeti. To dokazuje polno razumevanje delavstva, ki vidi, da je samo nositelj in graditelj svoje organizacije. S to samozavestjo in s to požrtvovalnostjo gledamo v bodočnost: na lastnih nogah stojimo, iz lastne moči rastemo in iz lastne moči bomo — zmagali!

Kamnik. Dne 7. novembra priredi kamniška JSZ zabavni večer v Kamniškem domu. Začetek bo točno ob 7. uri zvečer. Spored bo vseboval deklamacijo, burko, veseloligro, kuplete, šaljive prizore, šaljivo pošto na dobitke, srečolov itd. Iz prijaznosti bo sodeloval orkester društva »Kamnik«. Za ceno in fino postrežbo poskrbe tovarišice in prijateljice naše organizacije. Vstopnina bo za člane 3 krone, za nečlane 5 kron, za družine 10 kron. Ker je ves čist dobiček namenjen za skupnino JSZ in skupnino Zveze trgoyških in privatnih nastavljenecv, vabimo k

obilni udeležbi. Preplačila se z ozirom na dobrohoten namen s hvaležnostjo sprejemajo. — Orkester društva »Kamnik« je edini obstoječi orkester v tem mestu, ki bo nastopil pomnožen pod vodstvom g. Heybala z mnogimi novimi komadi. Zabavni večer bo nudil gostom mnogo zdravega razvedrila.

Tržič. Minoli ponedeljek je v Domu predaval tovariš J. Marješič o krščanskem socializmu. Na praktičnih zgledih je pokazal, kam pelje kapitalizem in kako zavaja delavstvo na kriva pota. Predavanje našega tovariša je bilo skrbno zamisljeno in je zelo mnogo pohvale. — G. svetnik Potokar je omenjal zmagao krščanskih socialcev v avstrijski republiki in popolni poraz komunistične stranke. Tov. Vidic je pozival na delo za volitve 28. novembra.

Delavska zveza.

Velik uspeh Delavske zveze.

Komenda pri Kamniku. V nedeljo dne 14. okt. se je vršil pri nas shod Delavske zveze pri obilni udeležbi industrijskega in kmetijskega delavstva. Na shodu je tov. Kogej razvijal program Delavske zveze in nje-naloga pri volitvah v konstituanto. Pokazal je, kako se združujejo vsi materialisti in svobodomiselnici proti krščanskemu ljudstvu in njegovim pravicam. Pet strank bo se laj ob volitvah nastopilo proti eni sami stranki, t. j. proti naši SLS. V interesu delavstva je, da glasuje za ono listo, katero bo predložila Delavska zveza, t. j. lista SLS. Na tej listi bodo tudi naši delavski zastopniki, katerih naloga v ustavodajni skupščini bo, da izvojujejo delavstvu njegove pravice in da jih bodo tudi čuvali. Pozval je navzoče delavstvo, naj gre te dni na delo, na agitacijo za zmagao SLS, volivci pa naj oddajo svoje glasove samo tej stranki. Končal je: Idimo na delo za našo krščansko, katoliško stvar, 28. november je pred vratmi! V zavesti, da delamo za sebe in za splošno korist, mora biti 28. novembra zmagao naša! (Odobranje.) — Nato je prevzel besedo tov. Boštjan Belcijan, kateri je v svojem nagovoru dokazal, s kakimi sredstvi delajo komunisti za svojo stvar. To sredstvo je laž. Prebral je potem dopis iz Komende v Rdečem Praporu, kateri je poročal o našem prvem shodu. Pretiral ga je od stavka do stavka. Pri vsaki komunistični trditvi se je ustavil ter vprašal komuniste, ali se je na shodu res to govorilo, pa vselej je bil molk v komunističnih vrstah (tudi ti so se shoda udeležili) le neki fant, ki se mu je bilo očividno vino že preveč razlezo po glavi je trdil, da je resnica. Ko je vprašal naše ljudi, ki so bili na zadnjem našem shodu, ali je komunistično poročilo resnično, tedaj so vsi soglasno izjavili, da je zlagano od začetka do konca. Ta ugotovitev je komuniste nemilo dirnila, pričeli so s svojo faktiko, namreč, da bi s svojimi medklici razbili shod, kar se jim pa ni obneslo. Tudi tov. Belcijan je žel odobranje. Za njim je govoril še g. kaplan Črnilec, ki je v svojem govoru še enkrat poudaril svoje na zadnjem shodu izrečene besede ter izjavil, da komeško delavstvo ni dostopno brezverskim komunističnim idejam in da bo ono vodilo z vso paro boj proti komunistom. Njegov govor so mislili komunisti z medklici udušiti, a tudi to pot brezuspešno. Padli so pa razni medklici, ki dajo pametnemu človeku misliti o komunistih veliko in mu dajo tudi njih nepriporočljivo fotografijo. Za g. Črnilecem sta govorila še poslanec Štrcin in tov. Kogej. Shod je minil v veliko zadovoljnost našega delavstva. Komunisti pa so jo hitro pcepahali, ne da bi se svojo himno zapeli, katero so baš na našem shodu nameravali. K Delavski zvezi je pristopilo krog 40 članov. Člani se še vedno priglašajo.

Tržič. Delavska zveza v Tržiču je sklicala za soboto 23. oktobra v Dom protestni shod proti nameravani militarizaciji tovarniških obratov. Govoril je g. učitelj Vidic o militarizmu in njega izrodkih, tovariš Vidic je obrazložil nameravani atentat na pravice delavstva. Shod je bil dobro obiskan.

Slamnikar.

Ugodna rešitev. Predsedništvo deželne vlade za Slovenijo je poslalo okrožnemu tajništvu JSZ v Kamniku dopis št. 11.785 z ozirom na predmet pritožbe proti importu tujerodnih delavcev in nameščencev slamnikarske stroke: Dopis se glasi:

Na dopis z dne 15. septembra 1920 je predsedništvo deželne vlade po zaslisanju oddelka ministrstva trgovine in industrije oziroma sekvestra Skalarja opozorilo oddelka ministrstva trgovine in industrije, da pri sedanjih razmerah nikakor ne kaže importirati v Slovenijo tujerodnih delavcev in nameščencev. Če tvrdke nimajo izvežbanih uslužbencev, naj skrbje, da se domačini izurijo in po možnosti odpošljejo v tujino, da si pridobijo potrebno strokovno spretnost. — Sekvester namreč

poroča, da slamnikarska podjetja nimajo dovolj strokovno izvežbanega domačega osebja in da morajo klicati tujerodne delavce in nameščence. — Poverjeništvu za notranje stvari se o tem obvešča z vabilom, da pri izdajanju potnih listov tujerodcem, ki bi iskali pri nas dela in škodovali domačemu delavstvu, najstrožje postopa.

Slamnikarsko delavstvo ta korak predsedništva z veseljem pozdravlja in ga sprejema z zadoščenjem na znanje. Da bi nam primanjkovalo strokovno izvežbanega osebja, je neistinito, ker imamo dovolj moči, katere pozivljajo inozemska podjetja leto za letom v svojo službo, da vrše tam svoje delo kot izvežbane in strokovno izučene delavne moči. Tem ljudem ni v domovini obstanke, ker jih 1. tovarne niti sprejemati nočejo; 2. jim pa nudijo tako nizke plače, da jim je obstanek sploh nemogoč. Med tem pa so leto za letom importirali delavce iz Tirolskega, domačije tovarnarjev. Poleg nameščencev so dobivali tudi polno nekvalificiranega delavstva, ki so ga rabili za najnavadnejša dela, katera bi tu lahko izvrševalo najpriprostejše domače dekle, kakor tudi moški, kateri za kvalificirano delo niso sposobni. Ne bi mi imeli nič proti temu, ako bi tu res primanjkovalo sposobnih in delavnih moči. Toda, te moči so na razpolago, nove se morajo izučiti. Dosedaj pa so pod protekcijo tovarnarjev imeli samo Nemci to srečo in se je domači slovenski živelj naravnost odklanjal. Tovarnarji hočejo na vsak način imeti v Domžalah nemško postojanko, posebno pa še sedaj, ko so Karavanke tako blizu. Korak predsedništva deželne vlade pozdravlja delavstvo z veseljem tudi radi tega, ker je tujerodno delavstvo bilo kot skala trden zid proti vsakemu nadvse upravičenemu delavskemu gibanju, in je služilo popolnoma namenom tovarnarjem, radi tega pa je tudi imelo vse boljše ugodnosti od domačinov.

Gosp. sekvestra pa si dovoljujemo opozoriti, naj bolj globokega pogleda za kulise tovarnarjev, morda (?) bo tudi on našel, kaj tiči za nameni tovarnarjev.

Brezposelne podpore. Ker še ni nič slišati o pričetku sezone, in to pa samo po krivdi podjetnikov, ker niso še dosedaj nabavili potrebnih surovin, ali pa nočejo pričeti z delom nalašč, bo delavstvo prisiljeno zaprositi brezposelno podporo. Nočemo več trpeti lakote in pomanjkanja, tako kot smo lani trpeli. Opozorjali smo podjetnike do časa. Vsi manjši obrati so že pričeli z delom, kar je dokaz, da so si lahko nabavili surovin, le večje tovarne hočejo še nadalje stavkati. Za danes stavimo deželni vladi za Slovenijo predlog: naj potem naredbe v svrhu zagotovljanja dela izda ukaz, da imajo vsi tovarnarji, kateri so zamenarili svojo dolžnost na en ali drug način na občutno škodo delavstva, podpirati svoje delavstvo iz lastnih sredstev. Ako se to ne izvrši, stori to vlada na račun tovarnarjev. Samovoljnemu postopanju tovarnarjev, ki nalašč povzročajo krize med delavstvom, se mora ravnotako napraviti oblastvenim potom konec. Upamo, da bo opomin, dosegel svoj namen.

Predilniško delavstvo.

Litija. Delavci, ki ste organizirani pri narodnih socialistih, premislite to-le: V »Slovenskem Narodu«, št. 244, z dne 24. t. m. stran 2., glasilo slovenskih kapitalistov, je objavljen programatični govor vodje slovenskih mlado-liberalcev, dr. Žerjave, ki kritizira razne stranke in je narodno-socialistično tako-le »zafknil«: »... o narodnih socialistih ne rečem nič: oni so demokrati (t ose pravi: liberalci!), ki zamañ sugerirajo sebi in drugim (t. j. farbajo sebe in delavstvo!), da so socialisti. Ne cepite glasov iz malkontentstva« (t. j. ne cepite glasov iz nezadovoljnosti nad tem, da pri nas liberalcih za Vas ni dosti korit!) Kaj pravijo na to gospodje Deržič, Vojska in tovariši? Ali bodo še mogli trditi, da niso koritarji, ki delavstvo samo zapeljujejo? Delavstvo, kaj praviš na to? Sam oče NSS dr. Žerjav se je obregnil: Kaj še skrivate barvo, saj vendar vemo, da ste le zato tukaj, da rešite liberalno kapitalistično ladjo! Besedo imaš zdaj ti, delavstvo!

Čipkarica.

V petek dne 29. oktobra t. l. se vrši anketa interesentov in strokovnjakov v deželnem dvorcu, I. nadstropje, levo, vrata št. 91. Namen ankete je, razpravljati o korakih, ki se naj podvzamejo za povzdigo čipkarstva, dobava potrebnih surovin v svrhu popolnega zaposlenja čipkaric ter razpečevanje izdelkov. Anketo sklicuje ministrstvo trgovine in industrije, oddelak v

Ljubljani. Pri anketi bo šlo zato, kdo dobi državni kredit, ali združno čipkarstvo ali privatni trgovci. — Torej se čipkarsko vprašanje vendar le bliža svoji rešitvi!

Železničar.

Seja »Prometne zveze« se vrši v sredo ob 7. uri zvečer na Starem trgu št. 2, I. nadstropje. Predmet: Splošni tečajek železničarjev. Taktika Prometne zveze. Občni zbor.

Gospodom pri Zvezi jug. železničarjev v odgovor. Gospodje pri Zvezi dolžite Prometno zvezo slepitve, zavijanja in laži. Vemo, da smo nekatere gospodje z našim člankom v delavski številki »Večernega lista« od 13. t. m. nekoliko užalili. Pa ako se bodo dotični gospodje kaj poboljšali in bodo svojo politiko in vsak vpliv za Zvezo v uradih opustili, jim bomo vsa njihova dosedanja dejanja odpustili.

Pravite, da Vam Prometna zveza očita, češ da delate z upravo z roko v roki. Mi nismo krivi, ako je med železničarji (ki niso člani Prometne zveze) splošno mnenje, da je Zveza z upravo. Vprašate, zakaj ne pridemo z imeni tistih, katere se je sililo v uradih obratnega ravnateljstva k Zvezi, na dan. Akoravno bi Vam označili imena tistih, ki so agitacijo v uradih izvajali, bi se jim itak nič posebnega ne pripetilo, k večjemu bi za svojo vplivno agitacijsko delo za Zvezo jug. želez. nekoliko hitreje v plači napredovali, kar bi seveda prizadetim ne bilo ravno najljubše. Torej Vaši vroči želji, da bi objavili imena tistih krivičnikov, ne moremo ustreči.

Dalje vprašate, kako je to, da je gospod dr. Korošec načelnik stranke in dela vsak po svoje, kakor se mu zljubi. Vprašamo nasprotno Vas, gospodje pri Zvezi, kakor je to, da ne ukazete gospodu Cvetliču, na katerega ste pri Zvezi tako ponosni, da naj, ako je član Zveze in je tudi na pol ministrski birokrat, raje dela v prid uslužbencev in ne udriha čez železničarske zahteve, češ da so to lumparije in da je za delavstvo potegovati se toliko, kakor lumparije podpirati. Da je to resnica, koliko prič pa potrebujete? Ako hočete, Vam jih naštejemo iz Vaše srede! Ako ugovarjate, da ni res, kaj naj Vam pa potem rečemo?

Očitajte nam, da smo vpregli v svoj voz celo politično stranko. To je ravno toliko, kakor bi mi vprašali Zvezo jug. železničarjev, zakaj so v svojo Zvezo vpregli večino nadzornikov in višjih nadzornikov, ki so na ravnateljstvih ali še celo na ministrstvu? Ako so dotični gospodje po večini taki kot oni, ki pravi, da za delavstvo potegovati se, se pravi lumparije podpirati, potem imajo železničarji dosti pričakovati, pa naj bo železniški minister gosp. dr. Korošec ali pa kdo drugi.

Sistem, da se delavci odpuščajo iz službe, ni prišel iz Prometne zveze in tudi ne iz vrst politikov Slovenske ljudske stranke, ko pravite, da drugoga ne razumejo pri železnici kot toliko, da imajo vozovi kolesa. Torej, od kod to? Ali smemo mogoče potem vprašati Zvezo jugoslovanskih železničarjev, ker se politične stranke pri železnici nič ne razumejo, da je prišlo mogoče odpuščanje železniških delavcev iz službe samo po strokovni organizaciji »Zveze jug. železničarjev«?

Kar se tiče vore, ko pravite, da minister Korošec ni držal dane besede, pripomnimo samo toliko: Zaradi tega, ker se službena pragmatika še ni vpekljala, trpimo vsi železničarji in ako bi le mogli od naše strani, bi prisilili ministra Korošca, da se nam takoj ugodí. Ker se pa drugi ne razume pri železnici po mnenju »Zveze«, kot edino strokovna organizacija »Zveze jug. železničarjev«, zato že težko pričakujemo vsi železničarji, da pride na ministrski stolec strokovnjak, mogoče kakšen gosp. Deržič ali pa kak namestnik njegove vrste. Potem bodo gotovi gospodje pri ravnateljstvih zadovoljni; če bodo to tudi železničarji, je potem postranska stvar.

Dvojna igra, katero nam očitajte, se z nami prav nič ne vjema. Mislimo, da se bolje vjema, ako vprašamo gospode pri »Zvezi«, kako je to, da minister Korošca na eni strani niste mogli prehoviti glede njegove zmožnosti in naklonjenosti v vseh stvareh nasproti »Zvezi jug. železničarjev« in ste trdili, da on ima voljo delati in ugoditi železničarjem, a mu, ker je »pop«, nje-govi lastni uradniki pri ministrstvu saobračaja kljubujejo in delajo ovtre, češ da se ne bo moglo reči, da je »pop« res kaj dobrega učinil. Ako priznavate to, zakaj ste ravno ob istem času, ko ste bili v ustih zanj, v vašem strokovnem glasilu in po shodih udrihali po njem in ga blatili? Ali je to Vaša politika ali pa lumparija?

Pravite, da se bojimo obračuna. Mi ne vemo, zakaj. Sile ne delamo nobenemu, da mora k nam pristopiti, tudi nikogar ne silimo. Ljudi, kateri nam zaupajo in niso nasprotni našim nače-

lom, radi sprejmemo v naše vrste. Ako je pa nasproten našim krščanskim načelom, ga radi prepuščamo drugim. Da bi pa bili koga slepili, se zavedamo, da tega nismo storili in tudi nimamo namena. Ako se pa kake zahtevi ne da ugoditi, potem se ne bomo ball obracunati mi, ampak v veliko večji meri se bo lahko bala »Zveza jugosl. železničarjeve«.

Rudar.

RUDARSKI SHOD V TRBOVLJAH.

Trbovlje. V nedeljo, dne 24. t. m. se je vršil sijajno uspel shod rudarjev. Dvorana v društvenem domu je bila nabitno polna, mogočne gručice pa so stale še pred vratmi in pod okni. Na stotine moških se je zbralo, da čuje poročilo svojih zastopnikov glede meznega gibanja. Podpredsednik skupine JSZ Zupan je pozdravil navzoče ter podal besedo tov. Cvikiču iz Ljubljane. Tov. Cvikič je poročal o poteku pogajanj. Vse štiri delavske organizacije so stavile nove zahteve na družbo, med njimi najvišje Savez, ki je zahteval 134 % poviška. Ker niti ta povišek še ne daje eksistenčnega minimuma, so se vse organizacije izjavile solidarne s temi zahtevami. Vsled popolnega neumevanja delavskih zahtev, kot ga je pokazala družba, ki se je hotela norčevati, ko je ponudila delavstvu povišek — 28 vinarjev, so se pogajanja razbila. Sklenilo se je, da se sestanejo v ponedeljek zastopniki vseh prizadetih, kakor delavstva, tako konzumentov in producentov, k enketi na vladi, da se sestavijo komisije, ki bodo ugotovile dejanski položaj delavstva. Mi stojimo slejkoprej na stališču, da bodi mero-dajen minimum, ki je neobhoden za vredno življenje delavca. Z ogorčenjem zavračamo mnenje, kot ga je izrazil neki gospod pri pogajanjih, da delavec ne rabi toliko kot uradnik. Ne samo, da je bistvo, da delavec čuti iste potrebe, bi bila v nasprotnem slučaju dolžnost vlade, da skrbi za delavca, ki ne bi čutil teh potreb, da jih začuti, da tako postane res — človek, kot so to uradniki itd. Strah konzumentov, da bo vsled delavskih zahtev povišan pre-mog, je naperjen v napačno smer, ker je naperjen proti delavstvu. Konzumentje naj ne bodo ogorčeni nad delavskimi zahtevami, nego naj zahtevajo, da družba ta povišek izplača na račun svojega milijonskega dobička in ne na njihov račun. Da se to zgodi, to zahtevamo od svoje vlade, ki ji mora biti življenjski obstoj svojih delavcev bolj pri srcu kot pa profit tujih kapitalistov.

Za tov. Cvikičem se je oglasil k besedi tajnik komunističnega Saveza Petaković iz Belgrada. V svojem govoru je opisoval vso igro, kot jo igrajo kapitalisti z delavstvom. Kapitalizem pripravlja nov zločin nad delavstvom, hoče udejstviti zakon o redu in radu, ki bi imel zadržati delavstvo do smrti. Predlaga proti temu brzojavni protest.

Nato je govoril tov. Sušnik iz Ljubljane. Kapitalistična javnost hoče solidarni nastop krščansko-socialne organizacije s komunistično diskreditirati. Toda, kadar gre za življenje, bodi delavstvo solidarno! Ne bodimo si v strokovnem oziru sovražniki, ker zaletavanje delavskih organizacij druge v drugo koristi le kapitalizmu — bodimo si tekmečii! Vi, tovariši iz komunistične organizacije, nas niste poznali! Tudi mi gremo za tem, da ustvarimo pravičen družabni red! Tudi mi smo revolucionarci, in sicer v tem oziru, da zahtevamo za družbo splošni zakon dela. Samo kdor osebno dela, imej pravico do življenja! Zato se mora spremeniti današnji družabni red, ki v njem ne gospoduje kot merilo — delo, nego kupi mrtvih milijonov. Revolucionarji smo, le s to razliko od komunistov, da mi zidamo go-spodarsko spremembo na duševno in srčno prenovitev, komunisti brez nje. — Mi poznamo le en razred delavnega ljudstva! Vsi smo delavci; kdor ni delavec, je ali lenoba ali pa kapitalist. Mi bijemo boj tega delavskega razreda proti vsem troltom človeške družbe. Zato: spoznavajte nas; spoznavajte nas bo zblížalo! Za tov. Sušnikom je govoril še tov. Eiletz, ki je poudarjal delavsko solidarnost. Današnji shod dokumentira visoko delavsko zavest.

Za tem je predlagal tov. Sušnik sledečo brzojavko prvobornitelju krščanskega delavstva, posl. Jožetu Gostinčarju:

Delavstvo pri svojem skupnem nastopu v Trbovljah dne 24. oktobra odločno protestira proti nameravanemu zakonu o redu in radu. Delavstvo se bo proti temu zločinu na njegove najprijemljivejše pravice borilo do skrajno-

sti. — Brzojavka je bila sprejeta brez ugovora.

Nato je krasno uspel shod, ki je dokazal s svojim mirnim dostojanstvom zrelost delavstva, tov. Zupan zaključil.

Trbovlje. Mezdno gibanje. Kakor smo v zadnji številki poročali, so se pričela pogajanja. 20. t. m. se je vršila na dež. vladi enketa, katere so se udeležili po štirje zastopniki vsake organizacije, nadalje poverjeničstvo za soc. skrbstvo, javna dela, trgovine in obrti in prehrane, dalje ravnateljstvo juž. železnice, inšpektorat drž. žel., trg. in obrtna zbornica, rudarsko glavarstvo, Trboveljska premogokopna družba in mestni magistrat ljubljanski. Enketa je predsedoval g. dvorni svetnik Pirnat. Po daljši debati se je nazadnje sklenilo, da se ustanovi komisija, ki naj ugotovi eksistenčni minimum in plače delavstva, in se bo na podlagi eksistenčnega minimuma povišala plača. V komisijo se pokličejo: po dva zastopnika vsake delavske organizacije, po en zastopnik zdravstva, trg. in obrti, prehranjevalnega urada, mestnega magistrata, Zveze industrijev itd. V ponedeljek ob 10. dopoldne se je sestala komisija prvokrat. Posvetovanja so trajala do pol 3. popoldne; prišlo ni do nobenega rezultata. Drugikrat se je sestala v torek ob 10. dopoldne. O izidu bomo poročali.

Kakor vse kaže, bo zelo težavna pot do sporazuma. Upajmo pa, da se bo našla oblika, po kateri bo mogoč sporazum.

Tovariši in tovarišice! Vi pa čakajte dostojno, mirno in samozavestno rezultata! Pripravljeni moramo biti na vse in zato je treba, da ohranite hladno kri, ker le s preudarnostjo je zasigurana zmaga.

Tobačno delavstvo.

TOBACNI UPOKOJENCI.

Uradni list št. 121 z dne 22. oktobra prinaša pod št. 3833 uredbu o draginjskih dokladah upokojujencev, upokojenk in sirot, katero so priobčile »Službene Novine SHS« št. 221 z dne 7. oktobra t. l.

Upokojujencem in upokojujencem podajamo uredbu v njih se tičeom izvlečku.

Točka 11. pravi: Upokojujencem — upokojujencem — se povišuje dosedanja draginjska doklada za 50 odstotkov. Kot rodbinska doklada in doklada za sorodnike (t. j. za starega očeta, staro mater, očeta, mater, brate in sestre) jim pripada mesto dosedanje doklade po 12 kron na dan za vsakega člana, kakor določa točka 5.

Točka 5. pravi, da imajo upokojujenci do te doklade pravico tudi za starega očeta, staro mater, očeta, mater, brate in sestre, toda ob tem pogoju, da so le-ti siromašnega stanja, da žive skupno z njimi ter jih oni edini vzdržujejo. Za brate pripada ta doklada do polnoletnosti, za sestre pa do njih preskrbe. Ako je v eni rodbini več članov, ki so državni uslužbenci, pa vzdržujejo katerega izmed že navedenih sorodnikov, s katerimi skupno žive, ima pravico do te doklade samo en rodbinski član in sicer najstarejši. Za dokazilo o imovinskem stanju zgoraj naštetih sorodnikov služi potrdilo pristojnega občinskega urada. Za dokazilo o skupnem življenju in za to, da jih dotični uslužbenec edini (sam in nihče drugi) vzdržuje, pa služi jamstvo treh ukaznih uradnikov (ukazni uradnik — državni uradnik) ali od treh duhovnikov, ali pa treh učiteljev, ki ga oddajo na prijavi (potrdilo in podpis) katero morajo upokojujenci predložiti, ko zahtevajo to doklado. Do rodbinske doklade nimajo pravice oni upokojujenci, katerih žena in otroci kakor tudi drugi sorodniki, našteti v tej točki, žive na njih posestvih izven kraja upokojujencevih bivališč. — Oni upokojujenci, ki se bavijo s svobodnimi profesijami, nimajo pravice do draginjske, kakor tudi rodbinske doklade, razen če dokažejo z zdravniškim izpričevalom, izdanim po državnem ali občinskem zdravniku, da so zaradi starosti ali telesne nesposobnosti nesposobni za delo. Istotako nimajo pravice do teh doklad vsi oni upokojujenci, katerih mesečni dohodek iz imovine ali osebnega dela znaša več nego 2000 (dva tisoč) kron.

Med splošnimi določili v odstavku VI. pravi točka 19. Ako sta mož in žena v državni službi, ne moreta oba prejemati popolne osebne draginjske doklade. Ena se mora znižati za polovico. Ako dokladi nista isti (jednaki), se zniža manjša. Tako v enem kakor v drugem primeru obdrži mož izjemoma pravico do rodbinske doklade tudi za ženo.

Točka 21. pravi: Ako mož ni v državni službi, žena pa je v aktivni državni službi ali v pokoju, ima ona pravico samo do osebne draginjske doklade, ne pa tudi do rodbinske, razen če dokaže, da je mož siromašnega stanja in nesposoben za delo. Za dokazilo (potrdilo) o siromašnem stanju služi potrdilo pristojnega občinskega oblastva, o nesposobnosti za delo pa zdravniško spričevalo, izdano po državnem ali občinskem zdravniku.

Dodajamo pojasnilo k točki 21. Upokojujence dobe lahko rodbinsko doklado tudi na moža in otroke, ako dokažejo z ubož-

nim spričevalom, da so res siromašni, ali pa z zdravniškim spričevalom, da je mož za delo, torej za službo in preskrbo družine nesposoben. V slučaju pa, da mož upokojujence dela v privatni službi in ne v državni, dobi žena kot upokojujenska samo za svojo osebo draginjske doklade, za moža in otroke pa ne, ker mora mož skrbeti zase in za otroke.

V celi uredbi pa opažamo, da so vdove upokojujence čisto pozabili ter jih prepustili z otroci vred žalostni usodi. Točka 21 je tako sestavljena, da si jo pristojni uradnik lahko po svoje tolmači kakor hoče. Zato morajo vdove upokojujence dobro paziti, da ne bodo oškodovane. Če določa točka 21., da dobi žena, čeprav ni bil nje mož državni uslužbenec tudi rodbinske doklade, če se dokaže siromaštvo ali moževa onemoglost, je tembolj upravičena dobivati vdova upokojujenska rodbinske doklade, ker sedaj ni moža, da bi skrbel za otroke, za katere pa mora ona sama skrbeti in bi bila brez rodbinskih doklad prikrajsana na pravicah, ki jih daje uredba vsem upokojujencem. Vdovam upokojujencem nasvetujemo, naj skrbno pazijo, da ne bodo oškodovane. V slučajih, kjer bi se vkljub temu godila eni ali drugi krivica, naj se obrnejo takoj na organizacijo, katera bo storila zanje nadaljnje korake.

V nastopnih vrsticah damo prolikam en vzorec, kako naj prošnje sestavljajo.

12 K kolek.

Delegaciji ministrstva financ

v Ljubljani.

Podpisana I. I. (ime in priimek) prošim, da bi se mi nakazala na podlagi uredbe o draginjskih dokladah, ki jo je priobčil Uradni list št. 121, naredba št. 383, točka 5.) rodbinska doklada na moje mater I. I. in sestro L. I., s katerimi živimo skupno in so popolnoma odvisne od mojega preživljanja. Kot dokaz prilagam pismeno potrdilo o ubožnem stanju in istinitosti moje trditve.

Ljubljana, 26. oktobra 1920.

I. I.

Tej prošnji se priloži potrdilo od županstva o resnični ubožnosti, potem mora biti priloženo tudi potrdilo, da res stanjuje skupaj in da jih mora prosilka sama preživljati. To potrdilo morajo podpisati ali trije državni uradniki, ali trije duhovniki ali pa trije učitelji. Ta prošnja se pošlje na zgoraj imenovani naslov kolekovano (12 K). Prosilka mora prošnji dostaviti svoj popola naslov.

Ako se prosi za rodbinske doklade za moža, se morajo preskrbeti potrdila, zahtevana pod točko 21., kar naj se tudi v prošnji navede. Vdove upokojujence naj se tudi sklicujejo na to točko in sicer s dostavkom, da mora kot vdova sama s svojo pokojnino preživljati svoje otroke in morda še sorodnike zraven. — Držite se teh navodil in prošnje bodo hitro rešene. — Določba, da morajo biti podpisani na potrdilih ali jamstvih trije iz enega stanu, je tudi zelo nepraktična. Se bi li ne dalo tako urediti, če že morajo biti podpisani trije, naj bi bili to en uradnik, en učitelj in en duhovnik, s čemur bi bilo marsikomu prosilcu veliko truda in pota prihranjeno.

Vsako naj prinese prošnjo v »Krekovo prosveto«, v Alojzijevec, Poljanska cesta, kjer se posluje vsako soboto od 8. do 9. ure zjutraj.

Usnjar.

Tržič. V soboto dne 23. oktobra se je vršil ob obilni udeležbi usnjarskih in predilniških delavcev protestni shod proti militarizaciji usnjarskih in predilniških obratov. Govoril je tov. Vider, opisoval vse posledice, ki bi zadele v prvi vrsti delavstvo omenjenih obratov, ako se uvede tozadani načrt. Nato so govorili še tov. Vidic, Stenovec in Majeršič, nakar se je v splošnem ogorčenju delavstva, da si ne bo dalo pridobitih pravic in svobode na ta način od g. ministra Draškoviča nikdar kratiti, shod zaključil.

Služkinja.

Zveza služkinj franciškanskega okraja (skupina B) bo imela v nedeljo dne 31. oktobra mesečno predavanje v dvorani Krekove prosvete ob tritretu na apert popolndne. Vse vljudno vabljeni. — Po predavanju odborova seja. — Odbor.

Bolniški strežniki.

Ljubljana. V četrtek, dne 28. oktobra 1920 ob pol 8. uri zvečer se bo vršil v prostorih Ljudskega doma v Mostah shod bolniških strežnikov in strežnic. Ker je shod zelo važen, prosimo, da se ga vsi udeležijo.

Poslano^o

Več svetlobe.

Podpisana družba je poslala vsem časopisom »Poslano«, v katerem zavrača obdolžitve ministra Jovanoviča, kot neosnovane. Dejstva sama pa smo nameravali navesti šele pred komisijo. Ker se pa po časopisih ponavljajo napadi in širijo gorostasne govornice, bomo ves dejanski stan, ki ga bo lahko tudi komisija ugotovila, že sedaj podati javnosti.

Da bode javnost o namenu družbe informirana, naglašamo, da je bila družba ustanovljena po sklepu ankete dne 28. in 29. avgusta 1919, ki so se je pod predsedstvom dež. vlade udeležili vsi oddelki deželne vlade, vsi centralnim oblastvom neposredno podrejeni oddelki, general Majster, zastopstva korških narodnih svetov, nadalje zastopniki vseh političnih strank in večjih gospodarskih organizacij. Družba je bila zasnovana kot nadstrankarska organizacija z denarno udeležbo »gospodarske zveze« in »Balkanac« z določilom, da preskrbuje plebiscitno ozemlje na Korškem z živili ter vsemi drugimi potrebščinami in da poskrbi za vnovčevanje pridelkov, ki jih prebivalstvo glašovalnega pasa A ni moglo oddati v Celovec, ki je bil doslej njegova tržišče in oddajališče. Da po svoji močnem družba ustreže temu svojemu namenu, je morala najslabše pridelke kupovati po vsakih cenah ter jih oddajati globoko pod nabavno ceno na drugih tržiščih.

Tako n. pr. je oddajala spomelki krompir, ki je preostal na Korškem po 1 krono za kg, dočim ga je morala sama ob istem času plačevati na Korškem po K 350 za kg.

Družba je v coni A razdala živila za volkanske vsote brez takojšnjega plačila in iskrala svoje kapitalije tako, da je imela po plebiscitu še do 7 milijonov terjatev, katere so po zasledbi teritorija po Avstriji postale prašljive. V coni B in ostalem teritoriju Avstrije nima družba niti vinarja terjatev.

Družba je dobivala od julija 1920 dalje žito in mlevske izdelke za aprovizacijo Korške od Zitnega zavoda in je to blago razdeljevala po svojih podružnicah v Sincivasi in Podgori, to pa le po nakazilih okrajnega glavarstva v Velikovo in Borovljah. Prosto se to blago ni oddajalo, to jasno dokazuje primerjava sprejetih nakaznic z našimi knjižicami.

Med starimi zalogami moke in drugimi mleviskih izdelkov, ki jih je prevzela družba v skladiščih na Korškem v juliju 1920, je bilo tudi približno 7 vagonov pokvarjene moke, katere družba ni mogla in smela razprodati v coni A. Da je bila ta moka dejansko za človeško uporabo neuporabna, je bilo že v juliju 1920 uradno ugotovljeno.

V času, ko je bil glavni promet med cono A in B vsled sklepa med pleb. kom. kateremu je pritrtil tudi naš delegat, še popolnoma prost, je okrajno glavarstvo sporazumno s predsedstvom deželne vlade s dopisom z dne 6. septembra 1920 podružnicam dovolilo, da se sme ta slaba moka prodati v cono B, kot krma za živino.

Kar tiče specijelne dopustnosti prevoza blaga iz pasa A v B ugotovljamo, da je jugoslovska sekcija pleb. kom. v Celovcu z dopisom z dne 26. avgusta 1920, št. 272, obvestila okrajno glavarstvo Borovlje in Velikovec, da carinski organi na demarkacijski črti ne vrše več pregleda in da sme radi tega prebivalstvo v coni A v B in obratno izvažati in uvažati, kar hoče in kolikor hoče.

Na podlagi omenjenih dovoljenj je podružnica v Sincivasi približno 6 vagonov te slabe moke, podružnica v Podgori pa 8044 kg popolnoma pokvarjene koruzne moke prodala proti kompenzaciji v blagu v Celovec. Ker se je dobilo nekatero blago v Celovcu povprečno za 30 odstotkov ceneje kot v Jugoslaviji, smo le ustrgali prebivalstvu cone A in mogli tudi konkurirati z avstrijsko propagando.

S tem izvozom pokvarjenega blaga, ki zani pri nas ni bilo odjemalcev, nismo odkrivali domačih konzumentov, za koje je bilo vedno več kot v zadostni meri poskrbljeno v živili, nasprotno smo mogli samo koristiti naši plebiscitni propagandi, ker smo v samem dobljeno blago (sol, usnje, čevlje, »žigalnice«, manufakture itd.) razprodajali pod dnevnimi cenami.

Vse razširjene obdolžitve so tedaj docela neosnovane in ne odgovarjajo dejstvom, kar bode z gotovostjo podala uradna preiskava.

Minister Jovanović pa navaja v svoji ovadbi, da se je izpeljalo davno 100.000 kg deloma na avtomobilih, deloma na vozovih v cono B.

Ne oporekamo pa možnosti, da so zasledbi trgovci in drugi posamezni prebivalci cone A poslužujoč se odprave demarkacijske črte in carinske kontrole izvozili morda večje množine tudi zdrave moka v cono B, za katere dejanja pa družba ne more biti odgovorna, ker jih niti ona, niti politična oblastva niso mogli preprečiti.

Ne glede na to, pa je bil itak ob istem času glasom razpisa ministrstva financ izvoz pšenice in pšenične moke v okviru kontingenta 15.000 vagonov v inozemstvo, tedaj tudi v Avstrijo prost proti plačilu carine in zagotovitvi zdrave valute. Da so se te dovoljene posluževali ne samo banatski izvozniki, temveč tudi nemški veletržci, dokažejo dejstva, da so imeli Nemci še pred odpravo demarkacijske črte in carinske kontrole nakupnice in propagandne svrhe v coni B tik demarkacijske črte velike množine moka.

Končno se omenjamo, ker se je v časopisih trdilo, da so bile te kupčije, sklenjene s sodelovanjem nekaterih članov plebiscitne komisije, da je bil ravnatelj družbe član naše delegacije in je takoj po imenovanju odločil vodstvo družbe. Ker je jasno, da je bilo pri teh enostavnih od vlade dovoljenih kupčijah njegovo, kakor tudi drugih članov sodelovanje popolnoma odveč, je zgorajšnje potdikanje nezastilano, neodpušljivo pa tembolj, ker se ne imenujejo člani imenoma, in se jim ne nudi prilika za tožbo.

Sicer se pa čudimo, da minister Jovanović ni poklical dotične člane na odgovornost, ko je imel za to pravico in celo dolžnost.

It teh podatkov javnosti lahko sodi, v koliko je družba pripomogla pri prehranjevanju cone B in kje tiči vzrok slabega izida plebiscita.

Koroška gospodarska družba v c. B. Ljubljana.

* Uredništvo za spise pod tem naslovom ni odgovorno.

Odgovorni urednik Jože Rutar. Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«. Tiska »Jugoslovska tiskarna« v Ljubljani.